נָגְעוּ בְּגוּף הָאוֹת יוֹתֵר מִמְּקוֹם דְּבוּקָם (בית יוסף (ד"ה סם גוף)): **יט** (צב) * [ח]**בְּתְחִלַּת** (לד) **[לד]** (צג) **הַכְּתִיבָה** (צד) **יֹאמַר** (צה) **בְּפִיו** (צו) **'אֲנִי כּוֹתֵב לְשֵׁם קְדֻשַּׁת תְּפִלִּין'.** [א]**מִלִּבּוֹ זֶה,** (צז) **בְּכָל פַּעַם שֶׁכּוֹתֵב אַזְכָּרָה, צָרִיךְ לוֹמַר שֶׁכּוֹתֵב לְשֵׁם קְדֻשַּׁת הַשֵּׁם.** הַגָּהָה: וְיֵשׁ אוֹמְרִים דְּסַגִּי כְּשֶׁמְּחַשֵּׁב שֶׁכּוֹתֵב הָאַזְכָּרוֹת לִשְׁמָן, הוֹאִיל וְהוּצִיא (צח) בְּתְחִלַּת הַכְּתִיבָה בְּפִיו סַגִּי בְּהָכִי (הרא"ש הלכות תפילין (פ"ו ג) וספר תורה (פ"ו ד) וטור יורה דעה (פ"ו רט) וארחות חיים (פ"ו מד)), וְיֵשׁ לְהָקֵל (צט) בְּדִיעֲבַד. וּכְשֶׁכָּא לְנַמְּנָם לֹא יִכְתֹּב, דְּאֵינוֹ כּוֹתֵב אֶז בְּכַוָּנָה (אור זרוע (ח"ב סי' מקנה)):

ת הָרא"ש בְּהִלְכוֹת תְּפִלִּין (דף קכג שור ד), סְמַ"ג (עשין) סִימָן (פ"ה) [כ"ה] וְסֵפֶר הָתְרוּמָה (סי' קצב), מַהֲרִי"א דִּגִיטִין נ"ד (ע"ב). א שם.

בַּאֵר הַיטֵב

נוֹגַעַת בָּאֶלֶ"ף כְּשֵׁר, דַּאֲפִלּוּ בְּלֹא הַקּוֹצָה מִקְרֵי יו"ד. עַיִן מָגֵן אַבְרָהָם (ס"ק כט): **יט** (לד) **הַכְּתִיבָה.** קֹדֶם שֶׁיִּכְתֹּב הַשֵּׁם יְעַיֵּן בַּכֻּלְמוֹס שֶׁיִּטְבְּלֶנּוּ טֶרֶם שֶׁיִּכְתֹּב אוֹת אַחֲרוֹנָה שֶׁלְּפָנֵי הַשֵּׁם, וִיקַדֵּשׁ הַיְדוּעַ בְּאוֹתוֹ אוֹת. וְאִם צָרִיךְ דְּיוֹ טֶרֶם שֶׁיִּגְמֹר הַשֵּׁם, אָז יִטְבֹּל בָּאוֹתִיּוֹת שֶׁלְּפָנֵי הַשֵּׁם שֶׁהֵם לְחִיִּים וְיִגְמֹר הַשֵּׁם, וְאִם לֹא הִנִּיחַ אוֹת לִפְנֵי הַשֵּׁם, לְנַמְּנָם מֻחְמֶת שֶׁצָּרִיךְ לִכְתֹּב בְּתְחִלָּה אוֹתִיּוֹת הַשֵּׁם חֲלָקִים נִפְרָדִים וּמִשְׁתַּהֶא בִּכְתִיבָתוֹ כְּתִיבָתוֹ קָצָת, אַף עַל גַּב דְּכִכְתִיבָתוֹ כְּתִיבָתוֹ, אֵין קְפִידָא בָּזֶה, וְגַם אֵין חִלּוּק בִּכְתִיבָתוֹ, אֵין קְפִידָא בָּזֶה, וְגַם אֵין חִלּוּק אִם אַחַת שֶׁהוּא עָסוּק בִּכְתִיבָתוֹ מִסּוֹפָהּ לִתְחִלָּתָהּ כו', עַיֵּן שָׁם:

שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה

תֵּבוֹת 'עַל כֵּן' שֶׁנִּכְתְּבוּ בְּתֵבָה אַחַת, וּכְבָר כָּתַב לְהַלָּן, לֹא מְהָנֵי מֵה שֶׁיִּגְרֹר קְצָת עֲבִי אוֹת הַלָּמֶ"ד שֶׁל מִלַּת 'עַל' וּקְצָת עֲבִי אוֹת הַכָּ"ף שֶׁל תֵּבַת 'כֵּן', דְּמִכָּל מָקוֹם שְׁלֹא כְּסִדְרָן הֵן, וְגַם לְמַטָּה בְּסִימָן זֶה בְּסָעִיף ז' [ג] בְּאֵר הַגּוֹלָה. עַיֵּן שָׁם: **יט** (לד) **הַכְּתִיבָה.** עַיֵּן בְּאֵר הַיטֵב.

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

וְהוּא הַדִּין אִם רֶגֶל הַשְּׂמְאלִי שֶׁל הַתֵּי"ו נַעֲשָׂה יָשָׁר וְלֹא (פט) יוֹצֵא לְמַטָּה לַחוּץ. וְעַיִן בִּלְבוּשֵׁי שְׁרָד שֶׁנִּשְׁאַר בְּצָרִיךְ עִיּוּן לָמָּה צָרִיךְ כְּלָל גְּרִירָה, יַמְשִׁיךְ אַחַר כָּךְ וְיַעֲבֶה מְעַט אֶת יו"ד הַשִּׁי"ן עַד שֶׁיִּהְיֶה כַּהֹגֶן, וְכֵן כְּהָאי גַּוְנָא בְּרֶגֶל הַתֵּי"ו, עַיֵּן שָׁם, וְכֵן מַשְׁמַע בִּפְרִי מְגַדִּים בְּמִשְׁבְּצוֹת זָהָב אוֹת כ' דְּמְהָנֵי עֲצָה זוֹ אֲפִלּוּ בְּאֶלֶ"ף, וְעַיֵּן בְּסוֹף דִּבְרֵי הַלְּבוּשֵׁי שְׁרָד. וְכָל זֶה כְּשֶׁלֹּא כָּתַב הַתֵּבוֹת שֶׁאַחַר זֶה, דְּאִי לָאו הָכִי בְּוַדַּאי לֹא מְהָנֵי תִּקּוּן לְהַתֵּי"ו וּכְהָאי גַּוְנָא, מִשּׁוּם שֶׁלֹּא כְּסִדְרָן, כֵּיוָן שֶׁאֵין בּוֹ עֲתָּה צוּרַת תֵּי"ו: **יט** (צב) **בְּתְחִלַּת.** דְּאִם יִהְיֶה אַף אוֹת אַחַת שֶׁלֹּא נִכְתֹּב לְשֵׁם תְּפִלִּין, פָּסוּל, וְלֹא מְהָנֵי הַעֲבָרַת קְלָמוֹס לְשָׁמָּה [יוֹרֶה דֵּעָה (רע"ד) (רע"ו)] (ס"ב)]. וּ'תְּחִלַּת', רְצוֹנוֹ לוֹמַר תְּחִלַּת כָּל הַפָּרָשִׁיוֹת יֹאמַר 'אֲנִי כּוֹתֵב פָּרָשִׁיוֹת אֵלּוּ לְשֵׁם' וְכוּ', וּמְהָנֵי זֶה מִדִּינָא אֲפִלּוּ אִם הִפְסִיק בֵּין הַפָּרָשִׁיוֹת, אַף מִכָּל מָקוֹם טוֹב יוֹתֵר שֶׁיֹּאמַר תְּחִלַּת כָּל פָּרָשָׁה וְכוּ': (צג) **הַכְּתִיבָה.** נִרְאֶה דְּהוּא הַדִּין בְּתִקּוּן הָאוֹתִיּוֹת הַנִּפְרָדוֹת דְּצָרִיךְ לְשָׁמָן, הוֹאִיל דְּבָלְאוֹ הָכִי הַתְּפִלִּין הֵם פְּסוּלִים, דְּאֵין עֲלֵיהֶם צוּרַת אוֹתִיּוֹת כָּרְאוּי: (צד) **יֹאמַר.** וְאִם (ק) אַחַר כּוֹתֵב, צָרִיךְ גַּם הוּא לוֹמַר כֵּן אַף בְּאָמְצַע כְּשֶׁהוּא מַתְחִיל: (צה) **בְּפִיו.** וְלֹא סַגִּי בְּמַחְשָׁבָה אַף בִּדְיֵעֲבַד [אֲלִיָּה רַבָּה (ס"ק לו) וּפְרִי מְגַדִּים (א"א ס"ק לב)]. וְעַיֵּן בְּחִדּוּשֵׁי רַבִּי עֲקִיבָא אִיגֶר: (צו) **אֲנִי כּוֹתֵב וְכוּ'.** יֵשׁ שֶׁכָּתְבוּ דְּנָכוֹן שֶׁיֹּאמַר אַז גַּם כֵּן 'וְכָל אַזְכָּרוֹת שֶׁבּוֹ לְשֵׁם קְדֻשַּׁת הַשֵּׁם', דְּשָׁמָּא יִשְׁכַּח אַחַר כָּךְ לְקַדֵּשׁ הַשֵּׁם בִּמְקוֹמוֹ. וְעַיֵּן בְּבָאוּר הֲלָכָה (ד"ה בתחילת): (צז) **בְּכָל פַּעַם.** וְאִם כּוֹתֵב שְׁתֵּי אַזְכָּרוֹת בְּלִי הֶפְסֵק, (קפ) דַּי בְּקִדּוּשׁ אֶחָד: (צח) **בְּתְחִלַּת הַכְּתִיבָה.** (קנ) שֶׁהוּא כּוֹתֵב לְשֵׁם קְדֻשַּׁת תְּפִלִּין, וְאַף דְּלֹא הִזְכִּיר בַּתְּחִלָּה קְדֻשַּׁת הָאַזְכָּרוֹת סַגִּי, דְּמִכָּל מָקוֹם הֲרֵי הִזְכִּיר לְשֵׁם קְדֻשָּׁה. אֲבָל אִם גַּם בַּתְּחִלָּה לֹא הִזְכִּיר בְּפַרוּשׁ, רַק בְּמַחְשָׁבָה בְּעָלְמָא, אוֹ שֶׁעָתָּה לֹא קִדֵּשׁ אֶת הָאַזְכָּרוֹת אֲפִלּוּ בְּמַחְשָׁבָה, אֲפִלּוּ (קנ) בְּדִיעֲבַד לֹא יָצָא: (צט) **בְּדִיעֲבַד.** צָרִיךְ לוֹמַר בְּפַרוּשׁ בְּכָל פַּעַם שֶׁכּוֹתֵב הָאַזְכָּרָה 'לְשֵׁם קְדֻשַּׁת הַשֵּׁם', (קד) אֲפִלּוּ אִם אָמַר בִּתְחִלַּת הַכְּתִיבָה 'וְכָל הָאַזְכָּרוֹת שֶׁבּוֹ', וְכֵן פָּסְקוּ הַדִּין דְּצָרִיךְ לְהַטְּ"ז לְהַחְמִיר גַּם בְּדִין זֶה. לַעֲנִיּוּת דַּעְתִּי אֵין זֶה רְאָיָה כְּלָל, דְּשָׁם טַעְמוֹ הוּא דְּבְעִנְיָן כָּל הָאוֹת עַל יְדֵי כְּתִיבָה וְלֹא שֶׁיַּעֲשֶׂה מִפֵּילָא, מַה שֶּׁאֵין כֵּן בָּזֶה דְּלֹא נַעֲשֶׂה מִפֵּילָא אֶפְשָׁר דְּדַמְיָ זֶה לְאִם הָיָה כּוֹתֵב הַגַּו וְהָרֶגֶל וְאַחַר כָּךְ הָיָה כּוֹתֵב הַיו"ד, וְלֹא דָּמְיָ לְדָלֶ"ת בְּמָקוֹם רֵי"ש דְּצָרִיךְ לִגְרֹר כֻּלּוֹ, דְּשָׁם עֲשָׂה הַכֹּל בִּכְתִיבָה אַחַת, וְכָמוֹ שֶׁכָּתַב הַטְּ"ז בְּסָעִיף קָטָן י"ז, מַה שֶּׁאֵין כֵּן בְּעִנְיָנֵנוּ לְכָאוֹרָה שְׁתֵּי כְּתִיבוֹת הֵם]. גַּם בְּסֵפֶר לְדָוִד אֱמֶת (סי' יב סי"ז) לְהַבְעֵל בִּרְכֵי יוֹסֵף אֵין מְחַלֵּק בִּנְדַבֵּק יו"ד הָעֶלְיוֹן לַתַּחְתּוֹן. **אָמְנָם אַחַר כָּךְ רָאִיתִי עוֹד בְּאֵיזֶה אַחֲרוֹנִים שֶׁאַחַר הַפְּרִי מְגַדִּים שֶׁנִּרְאֶה מִדַּעְתָּם גַּם כֵּן כְּהַפְּרִי מְגַדִּים, דְּדַעַת הַמָּגֵן אַבְרָהָם לְחַלֵּק בֵּין נִדְבַּק יו"ד הָעֶלְיוֹן לְהַתַּחְתּוֹן, עַל כֵּן בְּוַדַּאי לְכַתְּחִלָּה צָרִיךְ לְהַחְמִיר וְלִגְרֹר כָּל מַה שֶּׁנַּעֲשֶׂה בְּפָסוּל אַחַר שֶׁעָשָׂה הַנְּגִיעָה דְּהֵיינוּ אֲפִלּוּ רֶגֶל הַתַּחְתּוֹן שֶׁל הָאֶלֶ"ף, וּכְהָאי גַּוְנָא בְּשֶׁאֵר אוֹתִיּוֹת דְּקָשֶׁה בְּהַגָּ"ה, וּבִדִיעֲבַד יֵשׁ לְעַיֵּן אִם יֵשׁ לְהַחְמִיר בָּזֶה, אַחֲרֵי דְּמִסְתְּמֵית לְשׁוֹן הַבַּיִת יוֹסֵף וְהַדְּרָכֵי מֹשֶׁה בְּסִימָן ל"ו וְהַלְּבוּשׁ לֹא מְשַׁמַע מִזֶּה, וְכַנַּ"ל. וְאַחַר כָּךְ מָצָאתִי בְּחִדּוּשֵׁי רַבִּי עֲקִיבָא אִיגֶר שֶׁרָמַז לְעַיֵּן בְּתְשׁוּבַת מַהַרַ"י הַלֵּוִי אֲחִיו שֶׁל הַט"ז (סי' לח), וְעַיַּנְתִּי שָׁם וּמָצָאתִי שֶׁגַּם הוּא פְּשִׁיטָא לֵיהּ דִּבְנִגִיעַת יוֹדֵי"ן שַׁעַל הָאַלְפֵי"ן אֵין צָרִיךְ לִגְרֹר רֶגֶל הַתַּחְתּוֹן שֶׁתַּחַת הַקּוֹ, וְעַיֵּן שָׁם מַה שֶּׁכָּתַב לְעִנְיַן יו"ד הָעֶלְיוֹן, אַךְ לְעִנְיַן קוֹ הָעֶקֶם (דְּהֵיינוּ מַה שֶּׁקּוֹרֵא בְּשֻׁלְחָן עָרוּךְ גַּג הָאֶלֶ"ף) סְבִירָא לֵיהּ שָׁם דְּצָרִיךְ לִגְרֹר, דְּמִיקְרֵי שֶׁנַּעֲשָׂה בְּפָסוּל עַל יְדֵי הִדְבּוּק שֶׁנִּדְבַּק לְהַיו"ד, עַיֵּן שָׁם. **אם לא הֵיכָא דְּכָתַב מִתְּחִלָּה אֶת הַקּוֹ וְרֶגֶל הַתַּחְתּוֹן וְאַחַר כָּךְ הַשְּׁלִים לֵיו"ד שֶׁעַל גַּבּוֹ וְנִתְדַּבֵּק בּוֹ, דְּאָז לְכוֹלֵי עָלְמָא אֵין צָרִיךְ לִגְרֹר רַק הַיו"ד דְּהֲרֵי הַקּוֹ נִכְתַּב בְּכִשְׁרוּת. נִחְזֹר לְעִנְיָנֵנוּ, דְּלִכְתְּחִלָּה נָכוֹן לְחוּשׁ לְהַחְמִיר לִגְרֹר אֲפִלּוּ רֶגֶל הַתַּחְתּוֹן, וּבִדִיעֲבַד אִם לֹא גָּרַר רֶגֶל הַתַּחְתּוֹן, נִרְאֶה דְּאֵין לְהַחְמִיר. וּלְעִנְיַן קוֹ הָעֶקֶם יֵשׁ לְעַיֵּן, דְּלִכְאוֹרָה מִסְתִּימַת לְשׁוֹן הַבַּיִת יוֹסֵף וְהַדְּרָכֵי מֹשֶׁה וְהַלְּבוּשׁ הַנַּ"ל מַשְׁמַע דְּהַיו"ד צָרִיךְ לִמְחֹק וְלֹא הַקּוֹ, וְצָרִיךְ עִיּוּן לְמַעֲשֶׂה:**

יט * **בְּתְחִלַּת** וְכוּ'. עַיֵּן בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה (ס"ק צו) **בְּמֹה שֶׁכָּתַב דְּנָכוֹן שֶׁיֹּאמַר 'וְכָל אַזְכָּרוֹת שֶׁבּוֹ'**, כֵּן כָּתַב הַט"ז בְּיוֹרֶה דֵּעָה רע"ז סָעִיף א' (סק"א), **הֶבְיאוּ הַפְּרִי מְגַדִּים בְּמֹה** (א"א ס"ק לב), **וְכָתַב דְּלִכְתְּחִלָּה גַּם הַט"ז מוֹדֶה דְּצָרִיךְ בְּכָל פַּעַם לְקַדֵּשׁ אַזְכָּרָה אַף דְּקִדֵּשׁ בִּתְחִלַּת הַכְּתִיבָה, וְלֹא מוֹעִיל זֶה אֶלָּא לְעִנְיַן דִּיעֲבַד. וּלְפָלֶא שֶׁלֹּא הֵבִיא דְּהַלְּחֶם חֲמוּדוֹת בְּהִלְכוֹת סֵפֶר תּוֹרָה (דברי חמודות אות יא) פְּלִיג וְסוֹבֵר דְּאֲפִלּוּ דִּיעֲבַד לֹא מְהָנֵי, וְעַיֵּן בִּבְרֵכֵי יוֹסֵף בְּיוֹרֶה דֵּעָה (רע"ד) [רע"ו] (סק"ג) שֶׁמְּחַמִּיר בָּזֶה. וְעַל כָּל פָּנִים נִרְאֶה לִי דְּאִם יֵשׁ לוֹ סָפֵק בְּאֵיזֶה שֵׁם אִי קָדַשׁ אוֹ לֹא, וְיוֹדֵעַ שֶׁבִּתְחִלַּת הַכְּתִיבָה אָמַר 'וְכָל אַזְכָּרוֹת שֶׁבּוֹ', דַּיֵּשׁ לְהָקֵל, עַיֵּן בְּפְרִי מְגַדִּים (שם) שֶׁמְּסַתְפֵּק עַל הַקִּדּוּשׁ אִי הֵיא דְּאוֹרַיְיתָא אוֹ דְּרַבָּנָן, וַאֲפִלּוּ לְדַעַת הַדִּבֵּר שְׁמוּאֵל (סי' עו) הוֹבֵא שָׁם בִּבְרֵכֵי יוֹסֵף דְּסְבִירָא לֵיהּ דְּמַה שֶּׁצָּרִיךְ לְקַדֵּשׁ הָאַזְכָּרוֹת לִשְׁמָן הוּא דְּאוֹרַיְיתָא, עַל כָּל פָּנִים יֵשׁ לְצָרֵף דַּעַת הַט"ז לָזֶה וּלְהָקֵל בָּזֶה, כֵּן נִרְאֶה לַעֲנִיּוּת דַּעְתִּי:

בַּאוּר הֲלָכָה

יו"ד הָעֶלְיוֹן, דְּאִם נָגַע יו"ד הָעֶלְיוֹן בְּאֶלֶ"ף וְהַשְּׁלִים הָאוֹת אַחַר כָּךְ, דְּצָרִיךְ לִגְרֹר כָּל הָאֶלֶ"ף וְלֹא מְהָנֵי בָּזֶה גְּרִירַת הַיו"ד, וְדִקְדֵּק הַמָּגֵן אַבְרָהָם זֶה מִמִּלַּת 'כָּל' הַכְּתוּב בְּשֻׁלְחָן עָרוּךְ. וּמֵאוֹ יִפָּלֵא לְהוֹצִיא דָּבָר חָדָשׁ בָּזֶה מִדְּקִדּוּק קַל בָּזֶה, וְעוֹד דְּעִקַּר דִּינוֹ פִּירְכָא, דְּהָלֹא בִּכְתִיב יוֹסֵף (ד"ה ואם נגע) כָּתַב וָזֶה לְשׁוֹנוֹ, וְאִם נָגַע רֶגֶל הָאֶלֶ"ף בְּגַו הָאֶלֶ"ף אוֹ פְּנֵי הָאֶלֶ"ף בִּפְנֵי הַגַּו שֶׁבְּתַחְתָּיו, כָּתַב הָאֲגוּר (סי' מח) כֻּלָּן פְּסוּלִין וְאֵין תַּקָּנָה בְּמְחִיקָה אוֹ בִּגְרִידָה [כָּךְ צָרִיךְ לוֹמַר, וְכֵן אִיתָא בִּדְרָכֵי מֹשֶׁה (ד"ה שאין מועיל)] שֶׁנִּקְרָא חֵק תּוֹכוֹת, וּמִיהוּ בִּגְרִידָה מַה שֶּׁנַּעֲשָׂה בְּפָסוּל סַגִּי, כְּמוֹ שֶׁכָּתַבְתִּי בְּסָמוּךְ גַּבֵּי רֶגֶל הַ"א וְקוֹ"ף שֶׁנּוֹגְעִין לְמַעְלָה, עַד כָּאן לְשׁוֹנוֹ. וּמִכָּאן מְשָׁפָּטָה דִּילְשָׁנָא דְּמִיהוּ דְּאַתַּרְוַויְיהוּ קָאֵי וְסַגִּי בְּגִרִירַת הַיו"ד וְהָרֶגֶל, וְדוּמְיָא דְּרֶגֶל הַ"א וְקוֹ"ף. וְכֵן מוֹכֵחַ גַּם כֵּן מִלְּשׁוֹנוֹ יוֹתֵר בְּסִימָן ל"ו וְזֶה לְשׁוֹנוֹ שָׁם (ד"ה ומ"ש הריכה), כָּתַב הָאֲגוּר (סי' פה) דְּאִם הָיָה הַיו"ד שֶׁלְּמַעְלָה עַל הָאֶלֶ"ף נוֹגֵעַת רֹכֶז, וְכֵן כָּתַב בְּשֵׁם ר"י אַסְכְּנְדְּרָנִי, וְכָתַב עוֹד שָׁם אִם הִדְבִּיקָן שֶׁנִּפְסְלוּ אֵין דַּי לָהֶם בְּמְחִיקַת דָּבָק דְּהָוֵי כְּחַק תּוֹכוֹת, אֶלָּא צָרִיךְ לִגְרֹר כָּל הַיו"ד שֶׁנִּדְבְּקָה וּלְתַקְּנָהּ לְכַתְּחִלָּה, וְהָעֵתֶק זֶה גַּם כֵּן בְּדִרְכֵי מֹשֶׁה הָאֲרֹךְ (סי' לו ד"ה וכתב עוד), הֲרֵי דְּאַף דְּבְדִיעֲבַד הַיו"ד שֶׁלְּמַעְלָה דַּי בִּגְרִירַת הַיו"ד, וְכֵן מִמַּה שֶּׁפִּיסֵּם שָׁם בְּבֵית יוֹסֵף בְּסִימָן ל"ו זֶה הַדִּין גּוּפָא בִּגְרִירַת הַיו"ד בִּנְדַבֵּק יו"ד הַשִּׁי"ן וְהָעַי"ן וְכוּ' מוֹכֵחַ גַּם כֵּן כְּמוֹ שֶׁכָּתַבְנוּ, דְּלְהַפְרִי מְגַדִּים צָרִיךְ גַּם כֵּן גְּרִירַת כָּל הָאוֹת כְּמוֹ בִּנְדַבֵּק יו"ד שַׁעַל הָאֶלֶ"ף. וְאֵין לוֹמַר דְּמֵיירֵי הַבַּיִת יוֹסֵף בְּכָל זֶה שֶׁנִּדְבַּק אַחַר שֶׁהִשְׁלִים הָאוֹת כָּרְאוּי, דְּאִם כֵּן לָמָּה צָרִיךְ לְמְחֹק כָּל הַיו"ד, דַּי שֶׁיִּגְרֹר מִקְצָתוֹ עַד שֶׁיִּבָּטְלֵנּוּ לְהָאֶלֶ"ף וְכֵן בְּגַוֵּהּ הַיִּדַּי"ן בְּשֶׁאַר אוֹתִיּוֹת, וְגַם בִּלְבוּשׁ כָּתַב דְּהָדְיָא דְּיו"ד הָעֶלְיוֹן וְהַתַּחְתּוֹן שָׁוֶה כְּמוֹ שֶׁהַבְּיָא הַפְּרִי מְגַדִּים בְּעַצְמוֹ [אִם לֹא שֶׁנִּדְחָה גַּם דִּבְרֵי הַפְּרִי מְגַדִּים, וְנֹאמַר דְּהַבַּיִת יוֹסֵף וְהַדְּרָכֵי מֹשֶׁה וְגַם הַלְּבוּשׁ מִירֵי שֶׁכָּתַב מִתְּחִלָּה אֶת עֶצֶם הָאוֹת וְאַחַר כָּךְ הַיו"ד שֶׁלְּמַעְלָה וּבִקְרֵי מֹשֶׁה נִרְאֶה לַעֲנִיּוּת דַּעְתִּי הַשְׁלָמָתוֹ נִדְבַּק בְּהַקּוֹ הָעֶקֶם שֶׁל הָאֶלֶ"ף]. וְלוּלֵי דִּבְרֵי הַפְּרִי מְגַדִּים הָיָה נִרְאֶה לַעֲנִיּוּת דַּעְתִּי דְּהַמָּגֵן אַבְרָהָם קָאֵי עַל רֶגֶל הַתַּחְתּוֹן שֶׁל הָאֶלֶ"ף, וּבָא לְבָאֵר כְּנֶגֶד הַשֻּׁלְחָן עָרוּךְ בְּמֹה שֶׁכָּתַב 'כָּל', דְּהַיְינוּ שֶׁיִּגְרֹר כָּל הָרֶגֶל כֵּיוָן שֶׁנִּכְתַּב זֶה בִּכְתִיבָה אַחַת אַחַר עֲשִׂיַּת הַנְּגִיעָה, וְלֹא סַגִּי שֶׁיִּגְרֹר מִקְצָתוֹ עַד שֶׁיִּבָּטְלֵנּוּ לְהָאֶלֶ"ף מִצּוּרַת אוֹת, וְהוּא הַדִּין בְּנִדְבַּק יו"ד הָעֶלְיוֹן, אֲבָל עַל כָּל פָּנִים דַּי בִּגְרִירַת כָּל הַיו"ד, וְאֵין צָרִיךְ לִגְרֹר מַה שֶּׁנִּכְתַּב אַחַר כָּךְ כֵּיוָן שֶׁנִּכְתַּב בִּשְׁנֵי כְּתִיבוֹת, וְלֹא חָשַׁשׁ הַמָּגֵן אַבְרָהָם לְכָאוֹר זֶה דִּכְבָר בָּאוּ זֶה הַמְחֻבָּר בְּתִחִלַּת הַפָּסִיק שֶׁאַחַר כָּךְ [וּבִכְרֵי מֹשֶׁה מַה שֶּׁכָּתַב הַפְּרִי מְגַדִּים בְּדִינֵי צוּרַת הָאוֹתִיּוֹת (סוף הסימן) בְּאוֹת א' שֶׁהַטְּ"ז בָּאֲנָן הָעֵזֶר סִימָן קכ"ה סוֹבֵר גַּם כֵּן כְּהַמָּגֵן אַבְרָהָם דְּיֵשׁ חִלּוּק בְּנִדְבַּק יו"ד הָעֶלְיוֹן לְיו"ד הַתַּחְתּוֹן דְּהֵיינוּ רֶגֶל הָאֶלֶ"ף, וְכִנָּתָהּ לְהַט"ז שֶׁם בְּסָעִיף קָטָן י' שֶׁחוֹלֵק עַל הַבַּיִת יוֹסֵף (שם ד"ה אבל אם) וְהָרַמַ"א (שם ס"ד) בִּדִין נְפִילַת דְּיוֹ וְהַשְּׁלִים הָאוֹת עַל יְדֵי כְּתִיבָה, וְסוֹבֵר דְּכָל הָאוֹת עַל יְדֵי כְּתִיבָה בְּעֵינָן וְלֹא שֶׁיַּעֲשֶׂה מִפֵּילָא, וּמִזֶּה דַּיִּק הַפְּרִי מְגַדִּים דְּהוּא לַתַּחְתּוֹן]. **אָמְנָם אַחַר כָּךְ רָאִיתִי עוֹד בְּאֵיזֶה אַחֲרוֹנִים שֶׁאַחַר הַפְּרִי מְגַדִּים שֶׁנִּרְאֶה מִדַּעְתָּם גַּם כֵּן כְּהַפְּרִי מְגַדִּים, דְּדַעַת הַמָּגֵן אַבְרָהָם לְחַלֵּק בֵּין נִדְבַּק יו"ד הָעֶלְיוֹן לְהַתַּחְתּוֹן, עַל כֵּן בְּוַדַּאי לְכַתְּחִלָּה צָרִיךְ לְהַחְמִיר וְלִגְרֹר כָּל מַה שֶּׁנַּעֲשָׂה בְּפָסוּל אַחַר שֶׁעָשָׂה הַנְּגִיעָה דְּהֵיינוּ אֲפִלּוּ רֶגֶל הַתַּחְתּוֹן שֶׁל הָאֶלֶ"ף, וּכְהָאי גַּוְנָא בְּשֶׁאַר הָאוֹתִיּוֹת דְּקָשֶׁה בְּהַגָּ"ה, וּבִדִיעֲבַד יֵשׁ לְעַיֵּן אִם יֵשׁ לְהַחְמִיר בָּזֶה, אַחֲרֵי דְּמִסְתְּמֵית לְשׁוֹן הַבַּיִת יוֹסֵף וְהַדְּרָכֵי מֹשֶׁה וְהַלְּבוּשׁ הַנַּ"ל מַשְׁמַע דְּלֹא מְהָנֵי, וְכַנַּ"ל. וְאַחַר כָּךְ מָצָאתִי בְּחִדּוּשֵׁי רַבִּי עֲקִיבָא אִיגֶר שֶׁרָמַז לְעַיֵּן בְּתְשׁוּבַת מַהַרַ"י הַלֵּוִי אֲחִיו שֶׁל הַט"ז (סי' לח), וְעַיַּנְתִּי שָׁם וּמָצָאתִי שֶׁגַּם הוּא פְּשִׁיטָא לֵיהּ דִּבְנִגִיעַת יוֹדֵי"ן שַׁעַל הָאַלְפֵי"ן אֵין צָרִיךְ לִגְרֹר רֶגֶל הַתַּחְתּוֹן שֶׁתַּחַת הַקּוֹ, וְעַיֵּן שָׁם מַה שֶּׁכָּתַב לְעִנְיַן יו"ד הָעֶלְיוֹן, אַךְ לְעִנְיַן קוֹ הָעֶקֶם (דְּהֵיינוּ מַה שֶּׁקּוֹרֵא בְּשֻׁלְחָן עָרוּךְ גַּג הָאֶלֶ"ף) סְבִירָא לֵיהּ שָׁם דְּצָרִיךְ לִגְרֹר, דְּמִיקְרֵי שֶׁנַּעֲשָׂה בְּפָסוּל עַל יְדֵי הִדְבּוּק שֶׁנִּדְבַּק לְהַיו"ד, עַיֵּן שָׁם. **אם לא הֵיכָא דְּכָתַב מִתְּחִלָּה אֶת הַקּוֹ וְרֶגֶל הַתַּחְתּוֹן וְאַחַר כָּךְ הַשְׁלִים לֵיו"ד שֶׁעַל גַּבּוֹ וְנִתְדַּבֵּק בּוֹ, דְּאָז לְכוֹלֵי עָלְמָא אֵין צָרִיךְ לִגְרֹר רַק הַיו"ד דְּהֲרֵי הַקּוֹ נִכְתַּב בְּכִשְׁרוּת. נַחְזֹר לְעִנְיָנֵנוּ, דִּלְכְתְּחִלָּה נָכוֹן לְחוּשׁ לְהַחְמִיר לִגְרֹר אֲפִלּוּ רֶגֶל הַתַּחְתּוֹן, וּבִדִיעֲבַד אִם לֹא גָּרַר רֶגֶל הַתַּחְתּוֹן, נִרְאֶה דְּאֵין לְהַחְמִיר. וּלְעִנְיַן קוֹ הָעֶקֶם יֵשׁ לְעַיֵּן, דִּלְכְאוֹרָה מִסְתִּימַת לְשׁוֹן הַבַּיִת יוֹסֵף וְהַדְּרָכֵי מֹשֶׁה וְהַלְּבוּשׁ הַנַּ"ל מַשְׁמַע דְּהַיו"ד צָרִיךְ לִמְחֹק וְלֹא הַקּוֹ, וְצָרִיךְ עִיּוּן לְמַעֲשֶׂה:**

יט * **בְּתְחִלַּת** וְכוּ'. עַיֵּן בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה (ס"ק צו) **בְּמֹה שֶׁכָּתַב דְּנָכוֹן שֶׁיֹּאמַר 'וְכָל אַזְכָּרוֹת שֶׁבּוֹ'**, כֵּן כָּתַב הַט"ז בְּיוֹרֶה דֵּעָה רע"ז סָעִיף א' (סק"א), **הֶבְיאוּ הַפְּרִי מְגַדִּים בְּמֹה** (א"א ס"ק לב), **וְכָתַב דְּלִכְתְּחִלָּה גַּם הַט"ז מוֹדֶה דְּצָרִיךְ בְּכָל פַּעַם לְקַדֵּשׁ אַזְכָּרָה אַף דְּקִדֵּשׁ בִּתְחִלַּת הַכְּתִיבָה, וְלֹא מוֹעִיל זֶה אֶלָּא לְעִנְיַן דִּיעֲבַד. וּלְפָלֶא שֶׁלֹּא הֵבִיא דְּהַלְּחֶם חֲמוּדוֹת בְּהִלְכוֹת סֵפֶר תּוֹרָה (דברי חמודות אות יא) פְּלִיג וְסוֹבֵר דְּאֲפִלּוּ דִּיעֲבַד לֹא מְהָנֵי, וְעַיֵּן בִּבְרֵכֵי יוֹסֵף בְּיוֹרֶה דֵּעָה (רע"ד) [רע"ו] (סק"ג) שֶׁמְּחַמִּיר בָּזֶה. וְעַל כָּל פָּנִים נִרְאֶה לִי דְּאִם יֵשׁ לוֹ סָפֵק בְּאֵיזֶה שֵׁם אִי קָדַשׁ אוֹ לֹא, וְיוֹדֵעַ שֶׁבִּתְחִלַּת הַכְּתִיבָה אָמַר 'וְכָל אַזְכָּרוֹת שֶׁבּוֹ', דַּיֵּשׁ לְהָקֵל, עַיֵּן בְּפְרִי מְגַדִּים (שם) שֶׁמְּסַתְפֵּק עַל הַקִּדּוּשׁ אִי הֵיא דְּאוֹרַיְיתָא אוֹ דְּרַבָּנָן, וַאֲפִלּוּ לְדַעַת הַדִּבֵּר שְׁמוּאֵל (סי' עו) הוֹבֵא שָׁם בִּבְרֵכֵי יוֹסֵף דְּסְבִירָא לֵיהּ דְּמַה שֶּׁצָּרִיךְ לְקַדֵּשׁ הָאַזְכָּרוֹת לִשְׁמָן הוּא דְּאוֹרַיְיתָא, עַל כָּל פָּנִים יֵשׁ לְצָרֵף דַּעַת הַט"ז לָזֶה וּלְהָקֵל בָּזֶה, כֵּן נִרְאֶה לַעֲנִיּוּת דַּעְתִּי:

שַׁעַר הַצִּיּוּן

(פט) בִּפְרִי מְגַדִּים (שם) וּלְבוּשֵׁי שְׁרָד: **יט** (ק) פְּשׁוּט: (קפ) (קנ) (קנ) (קד) הַכֹּל בִּפְרִי מְגַדִּים (א"א ס"ק לב):

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah

ב הרא"ש סדר תקון תפלין. ג הר"י אבסנדרי (הובא בב"י ד"ה וכתב וכו' סופרי תפילין). ד שם. ה טור בשם מכילתין (סוף פר' בא) ורמב"ם פרק א' מהלכות תפלין (הט"ו) והר"י אבסנדרי (ד"ה וכתב הר"י וכו' ובשבא) וספר ארחות חיים (סי' כה). ו הר"י אבסנדרי (הובא בב"י שם). ז הרמב"ם (שם) וספר ארחות חיים (שם) בשם רבנו יונה.

כ צָרִיךְ לְרַקְּדֵק בַּחֲסֵרוֹת וְיִתֵרוֹת, שֶׁאִם (ק) חִסֵּר * אוֹ יִתֵּר (קא) אוֹת אַחַת פְּסוּלִים, וְנִמְצְאוּ הַמַּנִּיחִים אוֹתָם מְבָרְכִים בְּכָל יוֹם בְּרָכָה לְבַטָּלָה, וְגַם שָׁרוּי בְּכָל יוֹם בְּלֹא מִצְוַת תְּפִלִּין, וְנִמְצָא עוֹנֶשׁ הַסּוֹפֵר. (קב) מְרֻבֶּה. לָכֵן צָרִיךְ לִהְיוֹת מְאֹד יָרֵא שָׁמַיִם (קג) וְחָרֵד לִדְבַר הַשֵּׁם הַמִּתְעַסֵּק בִּכְתִיבַת תְּפִלִּין וְתִקּוּנָן: **כא** כָּל פָּרָשָׁה אַחַר שֶׁיִּכְתְּבֶנָּה (קד) יִקְרָאֶנָּה הֵיטֵב בְּכַוָּנָה וְדִקְדּוּק פְּעָמִים וְשָׁלֹשׁ, וְיַחֲזֹר וְיִקְרָאֶנָּה קֹדֶם שֶׁיִּתְעַנֶּנָּה בְּתוֹךְ בֵּיתָהּ, כְּדֵי שֶׁלֹּא תִּתְחַלֵּף פָּרָשָׁה בְּפָרָשָׁה: **כב** [ד]טוֹב לְנַסּוֹת הַקּוֹלְמוֹס (קה) קֹדֶם שֶׁיַּתְחִיל לִכְתֹּב הַפָּרָשָׁה, שֶׁלֹּא יִהְא עָלָיו יוֹתֵר מִדַּי וְיַפְסִיד. וְכֵן יִזָּהֵר קֹדֶם שֶׁיִּכְתֹּב כָּל שֵׁם לִקְרוֹת כָּל (קו) מַה שֶּׁכָּתַב, כְּדֵי שֶׁלֹּא יָבֹאוּ לִידֵי גְּנִיזָה (קז) עַל יָדוֹ: **כג** [ה]אִם מָצָא שֶׁחִסֵּר אוֹת אַחַת, * אֵין לוֹ (קח) תַּקָּנָה, שֶׁאִם כֵּן הָיוּ כְּתוּבִין שֶׁלֹּא כִּסְדָרָן וּפְסוּלִין מִשּׁוּם דִּכְתִיב (דנ"ש ו ו) 'וְהִיוּ' (קט) בַּהֲוָיָתָן יְהוּ. * וְאִם יִתֵּר (קי) אוֹת אַחַת, יֵשׁ לוֹ תַּקָּנָה עַל יָדֵי (קיא) שֶׁיִּגְרֹר אוֹתָהּ אִם הִיא בְּסוֹף תֵּבָה אוֹ בְּתִחִלָּתָהּ, [ו]אֲבָל אִם הִיא בְּאֶמְצַע תֵּבָה, לֹא, מִשּׁוּם דְּכְשֶׁיִּגְרֹר יִהְיֶה נִרְאֶה כְּשְׁתֵּי (לה) [לה] תֵּבוֹת: **כד** [ז]מֻתָּר לִכְתֹּב עַל

שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה

כג [לה] תֵּבוֹת. עַיִן בְּאֵר הַיטֵב. וְעַיִן בְּדִבְרֵי שְׁמוּאֵל סִימָן שנ"ד שֶׁהֵבִיא דִּבְרֵי הַבַּיִת יוֹסֵף (וְהָרַמְבַּ"ם), וּמְבֹאָר בִּדְבָרָיו בְּמִלֹּאת לַאֲבוֹתֶיךָ אם בָּא לִמְחֹק הָנָא"ו הַמְיֻתָּרֶת, אֲפִלּוּ שֶׁצָּרִיךְ לִמְחֹק [צָרִיךְ לוֹמַר לִמְשׁוֹ] בְּתִחִלָּה הַבַּי"ת הַקְּדוֹמֶת לְהַ הַגָּו הַתַּחְתִּית שֶׁתִּהְיֶה סְמוּכָה לְהַקַּי"ו, וְהַנָּא"ו תָּבֹא אֶל תּוֹכָהּ, וְאָז יִמְחֲקֶנָּה לְהַנָּא"ו. אֲבָל אִם יִמְחֹק קֹדֶם, מִיָּד יִפָּסֵל.

בַּאֵר הַיטֵב

יֵעַיֵן אִם יֵשׁ אוֹת אוֹ תָּג שֶׁצָּרִיכָה דָּיו, כְּדֵי שֶׁיְּקַדֵּשׁ הַדָּיו קֹדֶם שֶׁיִּכְתֹּב הַשֵּׁם. בָּרוּךְ שֶׁאָמַר (תיקון תפילין עמ' עג), וְסָדַר כְּתִיבַת הַשֵּׁם דֶּרֶךְ סוֹד, עַיֵן בַּעֲטֶרֶת זְקֵנִים וּבְגִנַּת וֶרְדִּים חֵלֶק אֹרַח חַיִּים כְּלָל ב' סִימָן י' וי"א: **כג** (לה) **תֵּבוֹת.** כְּתַב הַבַּיִת יוֹסֵף (ד"ה וכתב וכו' ובשבא) בְּשֵׁם הַרִ"י אַבְּסַנְדְּרִי, דִּלְקַמָּיִם תִּקּוּן מְהַנֵּי לְיָתֵר

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

הָאַחֲרוֹנִים: **כ** (ק) חִסֵּר אוֹ יִתֵּר. אֲפִלּוּ אִם הַתֵּבָה לֹא נִשְׁתַּנָּה לְקִרְיָאָתָהּ בָּזֶה, כְּגוֹן בְּמֶלֶא וְחָסֵר, וּכְדִלְקַמָּן: (קא) **אוֹת אַחַת.** וַאֲפִלּוּ אִם קוֹצוֹ שֶׁל יו"ד חָסֵר, מְעַכֵּב, כִּדְאִיתָא מְנָחוֹת כ"ט א': (קב) **מְרֻבֶּה.** מִלְבַד עָוֹן גָּזֵל הַחָמוּר: (קג) **וְחָרֵד לִדְבַר הַשֵּׁם.** רָאִיתִי לְהַעְתִּיק פֹּה לְשׁוֹן הַלְּבוּשׁ הַצָּרִיךְ מְאֹד לְעִנְיָנֵנוּ, דְּזֶה לְשׁוֹנוֹ: וְלֹא כְּמוֹ שֶׁעוֹשִׂין עַכְשָׁו כַּמָּה סוֹפְרִים שֶׁמַּנִּיחִין נְעָרִים הַמִּתְלַמְּדִין לִכְתֹּב תְּפִלִּין כְּדֵי שֶׁיַּרְגִּילוּם בִּכְתָבָם, וְאַחַר כָּךְ רוֹאֶה הַסּוֹפֵר אִם נִכְתְּבוּ כְּהִלְכָתָן בַּחֲסֵרוֹתָן וְיִתֵּרוֹתָן וְסָגֵי לֵיהּ בְּהָכִי, וְאַחַר כָּךְ מַנִּיחִין אוֹתָן בְּבָתִּים וּמוֹכְרִין אוֹתָם וּמְחַשְּׁבִין לָהֶם הַסּוֹפְרִים אוֹתָן הַמָּעוֹת בְּשָׂכָר הַלִּמּוּד לְהַנַּעַר, וּמַרְאִים לָהֶם פְּנֵי הַתֹּר לוֹמַר הֲרֵי אָנוּ בָּזֶה כְּגוֹמְלֵי חֲסָדִים עִם הַנְּעָרִים הָעֲנִיִּים לְלַמֵּד לָהֶם מְלֶאכֶת הַכְּתִיבָה בְּחִנָּם וְהִיא מְלֶאכֶת ה'. אֲבָל אֲנִי אוֹמֵר יָצָא שָׂכָרָם בְּהֶפְסֵדָם, וְאַדְרַבָּה לֹא טוֹב הַמָּה עוֹשִׂים בְּעַצְמָם, כִּי הַנַּעַר נַעַר וְאֵין יוֹדֵעַ בֵּין יְמִינוֹ לִשְׂמֹאלוֹ, וְאֵין לוֹ שׁוּם כַּוָּנָה בָּעוֹלָם רַק הֵם כְּמִתְעַסְּקִים בַּכְּתִיבָה לְיַפּוֹת הַכְּתָב, וְלֹא לְשׁוּם קְדֻשָּׁה וְשׁוּם כַּוָּנַת מִצְוָה בָּעוֹלָם, וַהֲרֵי עֹנֶשׁ הַסּוֹפֵר מְרֻבֶּה מְאֹד שֶׁמַּכְשִׁיל אֶת הַבְּרִיּוֹת שֶׁמַּנִּיחִין אוֹתָן הַתְּפִלִּין הַפְּסוּלִין [וְכִדְלִקַמָּן בְּסָעִיף י"ט]. וְלֹא עוֹד [אֶלָּא] כְּדֵי לְהַשְׁבִּיחַ אֶת מְקֻחוֹ יֹאמַר הַסּוֹפֵר לְכָל 'אֲנִי כּוֹתְבִים וּבְכַוָּנָה כּוֹתְבִים' וְכוּ', וְכָל הָעוֹשִׂין כֵּן בְּוַדַּאי עֲתִידִין לִתֵּן אֶת הַדִּין וּלְקַבֵּל עֲנֻשִׁין הַרְבֵּה מְאֹד, וַעֲלֵיהֶם נֶאֱמַר (ירמיה מח י) 'אָרוּר עוֹשֵׂה מְלֶאכֶת ה' רְמִיָּה'. עַל כֵּן יִזָּהֵר כָּל סוֹפֵר וְיִתְרַחֵק מִזֶּה וְטוֹב לוֹ. דְּלִשְׁמָן הָאֱמוּר אֵצֶל תְּפִלִּין, אֵין הַכַּוָּנָה לְשֵׁם בַּעַל הַתְּפִלִּין, כְּמוֹ גַּבֵּי גֵּט דְּצָרִיךְ לְשֵׁם הָאִישׁ וְהָאִשָּׁה, רַק לְשֵׁם קְדֻשַּׁת תְּפִלִּין, עַיֵּן שָׁם. וְסִיַּם עַל זֶה: וּמִן הָרָאוּי לְמִי שֶׁיֵּשׁ כֹּחַ בְּיָדוֹ, לְמַנּוֹת כּוֹתְבֵי תְּפִלִּין מְהֻגָּנִים אַנְשֵׁי אֱמֶת שׁוֹנְאֵי בֶּצַע בַּעֲלֵי תּוֹרָה יִרְאֵי אֱלֹקִים וַחֲרֵדִים עַל דְּבָרוֹ בְּכָל עִיר, כְּמוֹ שְׁמְמַנִּים שׁוֹחֲטִים וּבוֹדְקִים, שֶׁלֹּא יַאֲמִינוּ לְכָל הַסּוֹפְרִים, שֶׁאֵין כַּוָּנָתָם אֶלָּא לְהַרְוִיחַ מִמּוֹן עַל יְדֵי כְּתִיבָה וְתִקּוּן פָּסָה בַּעֲשִׂיַּת הַתְּפִלִּין, וְאַף כִּי גַּם כַּוָּנָה זוֹ טוֹבָה הִיא לְיַפּוֹת הַמִּצְוָה בְּנוֹיָהּ, זֶה דַּוְקָא אִם הָיָה לָהֶם כַּוָּנָה קְדוֹשָׁה גַּם כֵּן, אֲבָל בָּזֶה אֵינָם נִזְהָרִים, וְדֵי בָּזֶה. עַד כָּאן לְשׁוֹנוֹ הַטָּהוֹר. וְכָתַב בְּסֵפֶר בָּרוּךְ שֶׁאָמַר (תיקון תפילין עמ' סד-עא): יִכְתֹּב אוֹתִיּוֹת טוֹבִים וּתְמִימוֹת וְלֹא שְׁבוּרוֹת, וּבְמִתּוּן וּבְכַוָּנָה גְּדוֹלָה, וְלֹא יְמַהֵר אָדָם בִּכְתִיבָתָהּ כְּדֵי לְהַרְוִיחַ מָמוֹן הַרְבֵּה, כִּי אוֹתוֹ רָוַח יַלְךְ לְאִבּוּד וּלְדָרָאוֹן וְיַפְסִיד נִשְׁמָתוֹ, כִּי הוּא מַחֲטִיא אֶת הָרַבִּים. וְכָל מִי שֶׁכּוֹתֵב תְּפִלִּין טוֹבִים וּכְשֵׁרִים כְּפִי יְכָלְתּוֹ, שְׁכָרוֹ כָּפוּל וּמְכֻפָּל, וְנָצוֹל מִדִּינָהּ שֶׁל גֵּיהִנֹּם. וְכָתַב בְּסֵפֶר חֲסִידִים סִימָן (פ"ה) [ס"ה], 'וְצִדְקָתוֹ עוֹמֶדֶת לָעַד' (תהלים קיא ג), זֶה הַמְּזֻמָּן רַבִּים, כְּגוֹן הַמְּלַמֵּד לִירְאֵי הַשֵּׁם תִּקּוּן תְּפִלִּין לְתַקֵּן לָאֲחֵרִים. וְעַיֵּן בְּסִימָן ל"ט מָתַי אָדָם רָאוּי לִכְתֹּב תְּפִלִּין: **כא** (קד) **יִקְרָאֶנָּה הֵיטֵב.** שֶׁאִם יִמְצָא אֵיזֶה אוֹת חָסֵר בְּאֵיזֶה פָּרָשָׁה, לֹא הִיא לְבַדָּהּ נִפְסָלָה, אֶלָּא גַּם כָּל מַה שֶּׁאַחֲרֶיהָ, מִשּׁוּם שֶׁיִּהְיוּ שְׁלֹא כְּסִדְרָן, וּכְדִלְעֵיל בְּרֵישׁ הַסִּימָן (ס"א): **כב** (קה) **קֹדֶם שֶׁיַּתְחִיל.** אֵינוֹ רוֹצֶה לוֹמַר בְּתְחִלַּת הַפָּרָשָׁה דַּוְקָא, אֶלָּא (קה) קֹדֶם שֶׁיַּתְחִיל לִכְתֹּב בְּהַפָּרָשָׁה: (קו) **מַה שֶּׁכָּתַב.** בְּאוֹתָהּ (קו) פָּרָשָׁה, וְלֹא הַשְּׁלָפְנֶיהָ: (קז) **עַל יָדוֹ.** וּכְשֶׁטּוֹבֵל הַקּוֹלְמוֹס לִכְתֹּב בּוֹ אֶת הַשֵּׁם, (קז) לֹא יַתְחִיל לִכְתֹּב אוֹתוֹ מִיָּד, שֶׁלֹּא יַפְסִידֶנּוּ בִּרְבּוּי דְּיוֹ, אוֹ אוּלַי יֵשׁ עָלָיו שָׁעָר וְלֹא יֵצֵא הַכְּתָב מְיֻשָּׁר, וְגַם מִשּׁוּם שֶׁצָּרִיךְ (קח) לְקַדֵּשׁ הַדְּיוֹ שֶׁעַל הַקּוֹלְמוֹס טֶרֶם שֶׁיִּכְתֹּב הַשֵּׁם, לָכֵן יְכַוֵּן לְהַנִּיחַ אוֹת אַחַת מִלִּכְתֹּב קֹדֶם הַשֵּׁם וּבְאוֹתוֹ אוֹת יַתְחִיל לִכְתֹּב. וְאִם לֹא עָשָׂה כֵּן, יְחַפֵּשׂ אַחַר אוֹת אוֹ תָּג שֶׁצָּרִיכָה דָּיוֹ וִימַלְּאֶנָּה, וְכוֹתֵב אֶת הַשֵּׁם. וְאִם צָרִיךְ דָּיוֹ קֹדֶם שֶׁיִּגְמֹר הַשֵּׁם, אָז יִטְבֹּל בְּאוֹתִיּוֹת שֶׁלְּפָנֵי הַשֵּׁם שֶׁהֵם לַחִים עֲדַיִן, וְיִגְמֹר הַשֵּׁם, אֲבָל לֹא יִטְבֹּל בְּאוֹתִיּוֹת הַשֵּׁם עַצְמָן. (קט) וְיֵשׁ מְקִלִּין לִטְבֹּל בְּאוֹתִיּוֹת הַשֵּׁם עַצְמָן, דִּבְדִיּוֹ לֵיכָּא כַּיּוֹצֵא שֶׁהוּא כְּדֵי לְהַשְׁלִים בּוֹ אֶת הַשֵּׁם. וְאִם הָאוֹתִיּוֹת שֶׁלְּפָנָיו אֵינָם לַחִים, אֲזַי יִטְבֹּל מֵחָדָשׁ, וְיַחֲפֵשׂ אַחַר אוֹת אוֹ תָּג שֶׁצְּרִיכִין דָּיוֹ וְכַנַּ"ל. וְכָל זֶה הוּא לְמִצְוָה וְלֹא לְעִכּוּבָא בְּדִיעֲבַד: **כג** (קח) **תַּקָּנָה.** בְּהִשְׁלֹמָה. וּמַיְירֵי שֶׁמְּכָּאן עַד סוֹף הַפָּרָשָׁה יֵשׁ שֵׁמוֹת שֶׁאֵינָם נִמְחָקִין, דְּאִי לָאו הָכִי יִגְרֹר עַד סוֹפָהּ: (קט) **בְּהַוָּיָתָן יְהוּ.** פֵּרוּשׁ, כְּסֵדֶר שֶׁנִּכְתְּבוֹת בְּתוֹרָה יִהְיוּ כְּתוּבִין: (קי) **אוֹת אַחַת.** וְאִם כָּתַב (קי) תֵּבָה יְתֵרָה, יִגְרְרֶנָּה וְיוּכַל לְהַנִּיחַ הַמָּקוֹם חֵלֶק [אִם אֵין לוֹ אוֹתִיּוֹת מֵהַתֵּבוֹת שֶׁלְּפָנֶיהָ שֶׁיִּהְיֶה יוּכַל לְהַמְשִׁיכָן בַּמָּקוֹם הַהוּא], וְאֵין (קיא) הַחֵלֶק פּוֹסֵל, כָּל שֶׁאֵין בְּמָקוֹמוֹ כְּשִׁעוּר הָרָוַח שֶׁבֵּין פָּרָשָׁה לְפָרָשָׁה שֶׁהוּא כְּדֵי תֵּשַׁע אוֹתִיּוֹת. וְלִפְעָמִים יֵשׁ תַּקָּנָה אֲפִלּוּ בְּזֶה, כְּגוֹן שֶׁיָּכוֹל לְהַמְשִׁיךְ הָאוֹת מִן הַתֵּבָה שֶׁלְּפָנֶיהָ כְּדֵי לְמַעַט הָרָוַח שֶׁל תֵּשַׁע אוֹתִיּוֹת. וְיוֹתֵר מִזֶּה שֶׁיִּפְסַל הַתְּפִלִּין מֵחֲמַת הָרָוַח, אוֹ אֲפִלּוּ אִם בְּסִיּוּם הַתֵּבָה שֶׁלְּפָנֶיהָ (קיב) יֵשׁ שָׁם ה"א אוֹ קו"ף, יוּכַל לְהַמְשִׁיךְ גַּגֵּן כְּדֵי לְמַעַט הָרָוַח, וְאַף עַל פִּי שֶׁעַל יְדֵי הַהַמְשָׁכָה לֹא יִהְיֶה הָרֶגֶל שֶׁל הַה"א וְהַקו"ף בְּסוֹפָהּ, אֵין קְפִידָא בְּדִיעֲבַד. וְכָתַב הַפְּרִי מְגַדִּים (א"א ס"ק לג), דִּכְתֵבָה כְּפוּלָה טוֹב יוֹתֵר לִמְחֹק הַשֵּׁנִיָּה, דְּתֵבָה הָרִאשׁוֹנָה כְּדִין נִכְתֵּב. וְאִם קֹדֶם הָרִאשׁוֹנָה יֵשׁ אוֹת שֶׁיָּכוֹל לְמוֹשְׁכוֹ, טוֹב יוֹתֵר שֶׁיְּמַחֵק תֵּבָה הָרִאשׁוֹנָה, כְּדֵי לָחוּשׁ אַף לְדַעַת רַבֵּנוּ תָּם (בתוס' מנחות לב. ד"ה והאידנא) דְּשִׁעוּר פָּרָשָׁה הוּא שְׁלֹשָׁה אוֹתִיּוֹת: (קיא) **שֶׁיִּגְרֹר.** וְלֹא מִפְּסַל הַפָּרָשָׁה מִשּׁוּם חַק תּוֹכוֹת, כֵּיוָן שֶׁאֵינוֹ עוֹשֶׂה מַעֲשֶׂה בְּגוּף הַתֵּבוֹת וְהָאוֹתִיּוֹת: (קיב) **נִרְאֶה כִּשְׁתֵּי תֵּבוֹת.** וּפְעָמִים שֶׁתִּקּוּן מוֹעִיל עַל יְדֵי שֶׁיִּגְרְרֶנָּה וְיַמְשִׁיךְ

שַׁעַר הַצִּיּוּן

כב (קט) אֲלֵיהָ רַבָּה (ס"ק לח) וְלֶחֶם חֲמוּדוֹת (דברי חמודות הל' תפילין אות קכח): (קי) אֲלֵיהָ רַבָּה (ס"ק לט): (קיא) יוֹרֶה דֵּעָה רע"ו סָעִיף ד': (קיב) בָּרוּךְ שֶׁאָמַר (תיקון תפילין עמ' עב) שֵׁ"ך יוֹרֶה דֵּעָה רע"ד (סק"ה), הוּבָא בְּפְרִי מְגַדִּים (א"א ס"ק לג): **כג** (קי) מָגֵן אַבְרָהָם (ס"ק לג): (קיג) מָגֵן אַבְרָהָם (שם):

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah

הִלְכוֹת תְּפִלִּין סִימָן לב

מָקוֹם (ט) [לו] (קיג) הַגָּרוֹר וְעַל מָקוֹם הַמֹּחַק אֲפִלּוּ אַזְכָּרָה. ח[ו]לֹא יִמְחֹק בְּעוֹדוֹ לַח, אֶלָּא יְיַבְּשֶׁנּוּ יָפָה, כִּי אָז יִגָּרֵר בְּקַל וְלֹא יִשָּׁאֵר לוֹ שׁוּם רֶשֶׁם: **כה** (קיד) ט[כ]ל אוֹת שֶׁהִיא כְּתוּבָה שֶׁלֹּא כְּתִקְנָהּ (קטו) וְאֵין צוֹרְתָהּ (לו) עֶלְיָהּ, כְּגוֹן נָגַע (קטז) רֶגֶל הָאָל"ף, (לח) [מ] בְּגַג הָאָל"ף, אוֹ פְּנֵי הָאָל"ף בִּפְנִים בְּגַג שֶׁתַּחְתָּיהָ, אוֹ

ח הוֹר"י אֲפֶנְדֶּרְיָא (הוריד בב"י שם).
ט הַגָּהוֹת מֵיְמוֹן פְּרָק א' (אות צ בצורת אות ק) וּפָרָק ב' (בדפוס קושטא), וּמַהֲרִי"ק בְּשֹׁרֶשׁ ס"ט, וּתְרוּמַת הַדֶּשֶׁן סִימָן מ"ח, וְהָרַ"י אֲפֶנְדֶּרְיָא (הורד בב"י ד"ה כתב בהגהות וכו' אם נדבקו).

בֵּאֵר הֵיטֵב

אוֹת, כְּגוֹן לְאֲבוֹתֶיךָ מִלָּא בְּוָי"ו, שֶׁאַחַר שֶׁיִּגָּרֵר הַוָּי"ו יִמָּשֵׁךְ הַב' שֶׁלְּפָנֶיהָ בְּאֹפֶן שֶׁיִּהְיֶה מְמֻלָּא הַחֵלֶק שֶׁל מְקוֹם הַגָּרָר, אֲבָל בְּצַדּ"י נִסְתַּפֵּק, כְּגוֹן 'הוֹצִיאֲךָ' שֶׁכְּתָבוֹ בְּיוּ"ד אוֹ 'מְצוֹת' מָלֵא בְּוָי"ו, וְאִם יִמְחֹק הַיּוּ"ד אוֹ הַוָּי"ו יוּכַל אַחַר כָּךְ לְהַמְשִׁיךְ חֵלֶק הַהֶתֵּחוֹן וְלֹא הָעֶלְיוֹן, אִי כְּשֵׁר אוֹ לֹא, וּמְסַיֵּם הַבַּיִת יוֹסֵף וּמִכָּל מָקוֹם כָּל שְׁנֵּרְאֵית כְּשִׁתֵּי תִּבּוֹת פְּסוּלָה. וְכֵן כָּתַב הַלְּבוּשׁ שֶׁיֵּשׁ לְהַחְמִיר בָּזֶה. וְכָתַב הַמָּגֵן אַבְרָהָם (ס"ק לג) דְּאִם בְּתִחִלַּת הַכְּתִיבָה מַמְשִׁיךְ רֶגֶל הַתַּחְתּוֹן שֶׁל הַנּוּ"ן וְהַצַּדּ"י וְכוֹתֵב הָאוֹת הַסָּמוּךְ בְּתוֹכוֹ כָּזֶה **פְּנֵי אֹרֶךְ** מַמָּשׁ, דְּהָוֵי מַמָּשׁ כִּתִיבָה אַחַת, דְּלֹא כְּהָרַנַ"ח (שו"ת מים עמוקים) חֵלֶק ב' סִימָן ע"ח. עַיֵּן בְּנֶפֶשׁ הַגְּדוֹלָה (הגב"י), וּבְיָד אַהֲרֹן (הגב"י). וְאִם כָּתַב תֵּבָה יְתֵרָה (מְחֻקָּנָה) [יְמֻחְקָנָה], וְאִם יֶשְׁנָהּ אוֹתִיּוֹת דְּכְשֶׁיִּגָּרְנָה יִהְיֶה פְּרִישָׁה בְּמָקוֹם שֶׁאֵין פְּרִישָׁה, פְּסוּלָה, אֲבָל מֻתָּר לְמִשְׁךְ הַהֵ"א אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא יִהֶא רֶגֶל בְּסוֹפוֹ. מֻגָּן אַבְרָהָם (שם). מָצָא וְיֵ"ו אוֹ יוּ"ד יְתֵרָה, יִגָּרֵר אוֹתָהּ, וְיִצְבָּה קָצָת הָאוֹת שֶׁלְּפָנֶיהָ אוֹ שֶׁלְּאַחֲרֶיהָ, שֶׁאֵין בָּזֶה מִשּׁוּם שִׁנּוּי אוֹת. עַיֵּן מֻגָּן אַבְרָהָם, וּבְיָד אַהֲרֹן (הגב"י). (עַיֵּן בְּסֵפֶר אֵלִיָּה רַבָּה (סק"ס) בְּעִנְיָנִים הָאֵלֶּה בְּשֵׁם נֶפֶשׁ הַגְּדוֹלָה (הגה"ט) וְשו"ת רַדְבַּ"ז (סי' א' קנג)): **כד** (לו) **הַגָּרוּר.** הַגָּרָר מִקְרֵי שְׁמֹחֲקוֹ לַח: **כה** (לז) **עֶלְיָהּ.** וּבְכָל הָנֵי אֲפִלּוּ תִּינוֹק יוֹכֵל לְקָרוֹתָם פָּסוּל: (לח) **בְּגַג.** דְּאִז צָרִיךְ לְגָרְרָהּ בֻּלָּהּ, כְּמוֹ שֶׁנִּתְבָּאֵר סָעִיף י"ח:

שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה

מִשּׁוּם שֶׁתַּבַּת לַאֲבוֹתֶיךָ יִהְיֶה חָלוּק וְנִרְאֶה כְּשְׁתֵּי תֵּבוֹת וְשׁוּב לֹא יוֹעִיל מַה שֶּׁיִּמְשׁךְ אַחַר כָּךְ, כֵּיוָן שֶׁהִפְסִיל נִרְאֶה לְעַיִן כָּל יֵשׁ בְּתִקּוּן הַכְּתִיבָה וְתוֹסְפוֹת הַדָּיוֹ בְּהַמְשָׁכָה מִשּׁוּם כְּתִיבָה שֶׁלֹּא כְּסִדְרָן. וּמַה שֶּׁכָּתַב הַבַּאֵר הֵיטֵב וְאִם יִהְיֶה (חָלוּק) [חָלַק], יֵשׁ קְצִוּר בְּהַבְּחָקַת דִּבְרֵי הַמָּגֵן אַבְרָהָם, וְעַיֵּן שָׁם שֶׁכָּנָתוֹ דְּהֵיכִי שֶׁצָּרִיךְ לִגְרֹר תֵּבָה יְתֵרָה, אָז אִם כְּשֶׁיִּגְרֹר יִהְיֶה חֵלֶק תֵּשַׁע אוֹתִיּוֹת וְיִפָּסְלוּ הַתְּפִלִּין, וּכְדִי שֶׁלֹּא לְפָסְלָם, אִם בְּסִיּוּם הַתֵּבָה שֶׁלְּפָנֶיהָ יֵשׁ שָׁם הַ"א אוֹ קו"ף יִמְשֹׁךְ הַגַּג שֶׁל הַהֵ"א אוֹ הַקּו"ף, וְאַף עַל פִּי שֶׁעַל יְדֵי הַהַמְשָׁכָה [לא] יִהְיֶה הָרֶגֶל שֶׁל הַהֵ"א אוֹ הַקּו"ף בְּסוֹפָהּ, אֵין קְפִידָא בְּדַיְּעֵבַד, עַיֵּן שָׁם. וּלְפִי מַה שֶּׁהֻכְתַּב בְּשֵׁם הַדִּבּר שְׁמוּאֵל, לְכָאוֹרָה גַּם בָּזֶה הָיָה צָרִיךְ לְהַמְשִׁיךְ קְדֶם שֶׁיִּגְרֹר, וְאִם כֵּן צָרִיךְ לְהַמְשִׁיךְ לְמַעְלָה מִן הַתֵּבָה הַמְיֻחֶדֶת בְּעוֹד הַתֵּבָה כְּתִיבָה וְזֶה קָלְקוּל הָאוֹת הוּא. וְאִפְשָׁר שֶׁבָּזֶה שֶׁאֵין הַפְסוּל רַק מִשּׁוּם חֵלֶק תֵּשַׁע אוֹתִיּוֹת, אֵין צָרִיךְ לַעֲשׂוֹת כֵּן, וְיָכוֹל לְהַמְשִׁיךְ אַחַר כָּךְ וְאֵין בָּזֶה מִשּׁוּם שֶׁלֹּא כְּסִדְרָן. וְנִרְאֶה שֶׁיֵּשׁ לִגְרֹר תְּחִלָּה שְׁתַּיִם אוֹ שָׁלֹשׁ אוֹתִיּוֹת מִן הַתֵּבָה הַמְיֻחֶדֶת וּלְהַמְשִׁיךְ הַהֵ"א, וְאַחַר כָּךְ יִגְרֹר הַשְּׁאָר, וְאִם כֵּן לֹא הָיָה כָּאן פְּסוּל מֵעוֹלָם כְּלָל. וְעַיֵּן בְּשו"ת (מ"ב) [נוֹדָע בִּיהוּדָה] (יו"ד מהדו"ת סי' עד) שֶׁרָצָה לְלַמֵּד לְעִנְיַן נוּנִי"ן הַמְנֻזָּרִין מַהָא דְּנִמְצָא תֵּבוֹת כְּפוּלוֹת בְּתִפִלִּין, וּמַה שֶּׁכָּתַב עָלָיו בְּשַׁעֲרֵי אֶפְרַיִם שַׁעַר ה' בְּתִפִלִּין שְׁעָרִים שָׁם (ס"ח) דְּבִתְפִלִּין אֵי הָוֵי שְׁלֹא כְּסִדְרָן מִירֵי, אֲבָל וַדַּאי מִכָּל מָקוֹם צָרִיךְ לְמֹחֵק וּלְהַסִּיר הַתֵּבָה הַמְיֻחֶדֶת מִשָּׁם, עַיֵּן שָׁם: **כד** (לח) **הַגָּרוּר.** עַיֵּן בְּאֵר הֵיטֵב. וְעַיֵּן בְּדִבְרֵי שְׁמוּאֵל סִימָן קנ"ד שֶׁכָּתַב שֶׁאִין לְחֹלֶת תֵּבָה אַחַת בֵּין הַשִּׁיטִין (הוריד בב"י שם). עַיֵּן בְּאֵר הֵיטֵב. וְעַיֵּן בְּיָד אַהֲרֹן הַמְגַדֵּל בְּפֵרוּשׁ דִּבְרֵי מֻגָּן אַבְרָהָם (ס"ק לח): בְּזֶה:

בְּכְתִיבַת הַתְּפִלִּין וּמְזוּזוֹת, אַף בִּמָּקוֹם שֶׁהַכְּתִיבָה כְּסִדְרָהּ בֵּין הַמְּקֻדָּמֶת לְמְאֻחֶרֶת, חָדֵא דְּגַם זֶה מִקְרֵי שֶׁלֹּא כְּסִדְרָן וּמִשּׁוּם שִׁנּוּי, וְגַם מִפְּנֵי שֶׁדַּרְכָּן כְּתִיכָתָן דְּהֵיכִי בְּלִי רְוָח הַרְבֵּה בֵּין שִׁיטָה לְשִׁיטָה, לָכֵן אֵין תּוֹלִין, עַיֵּן שָׁם שֶׁהֵבִיא מִתְּשׁוּבַת הַר"ן סִימָן ל"ט. וְעַיֵּן בְּגִנַּת וְרָדִים כְּלָל ב' סִימָן ד' בְּאֻמְצַע הַתְּשׁוּבָה, שֶׁאִם נִזְדַּמֵּן לְהַסּוֹפֵר שֶׁהַשִּׁיטָה דְּחוּקָה מֵהַכִּיל הַתֵּבוֹת שֶׁשָּׁעַר לָהּ, אֵין לְהַתִּיר שֶׁיִּתְלֶה תֵּבָה אַחַת לְמַעְלָה וְאַחַר כָּךְ יָרֵד לִכְתֹּב כְּסִדְרָן הַשִּׁיטָה, וְשָׁם כָּתַב שֶׁלְּדַעַת רַשׁ"י (מנחות לב. ד"ה ה"למא) תְּפִלִּין וּמְזוּזוֹת חֲמִירֵי טִפֵּי וַאֲפִלּוּ בְּתִלְיָא אוֹת אַחַת מִתְּחִלַּת כְּתָבָם, עַיֵּן שָׁם:

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

הָאוֹת שֶׁלְּפָנֶיהָ שֶׁתְּמַלֵּא מְקוֹמָהּ, כְּגוֹן (קיג) 'לְאֲבוֹתֶיךָ' שֶׁכָּתַב מָלֵא וְי"ו אַחַר הַבֵּי"ת, יִגָּרְנָה וְיִמָּשֵׁךְ הַבֵּי"ת שֶׁלְּפָנֶיהָ שֶׁתְּמַלֵּא מְקוֹמָהּ, וְכֵן אִם הַתִּקּוּן תְּלוּי בְּכָ"ף אוֹ דָּל"ת אוֹ רֵי"שׁ שֶׁאֶפְשָׁר לְהַמְשִׁיכָן מֵעַט לְמַלֵּא מְקוֹם אוֹת הַיִּתָּרָה שֶׁנִּגְרְרָה. אֲבָל אִם הָאוֹתִיּוֹת שֶׁאֶפְשָׁר לְהַמְשִׁיכָן הֵן אַחַר הָאוֹת הַיִּתָּרָה, שֶׁאִי אֶפְשָׁר לְהַמְשִׁיכָן לַאֲחוֹרֵיהֶן עַד שֶׁיִּגְרֹר מֵהֶם תְּחִלָּה, כְּגוֹן 'שֹׁאר' שֶׁכָּתוּב בַּתּוֹרָה, שֶׁכְּתָבָהּ מָלֵא רֵי"שׁ לְאַחֲרֶיהָ עַד שֶׁיִּגְרֹר רַגְלָהּ תְּחִלָּה וְנִמְצָא שֶׁבְּטֵל צוּרָתָהּ, וּכְשֶׁמְּתַקְּנָהּ אַחַר כָּךְ נִמְצָא כּוֹתֵב [ב] שֶׁלֹּא כְּסִדְרָן, וְאֵין תַּקָּנָה אֶלָּא אִם כֵּן יָכוֹל לְמַלֹּאת מְקוֹמוֹ עַל יְדֵי (קיד) שֶׁיַּצְבָּה קְצָת הָאוֹת שֶׁלְּפָנֶיהָ וְשֶׁלְּאַחֲרֶיהָ שֶׁאֵין בָּזֶה מִשּׁוּם שִׁנּוּי הָאוֹת, מַה שֶּׁאִי אֶפְשָׁר לְהַמְשִׁיכָן הַרְבֵּה מִבְּלִי שֶׁיִּגְרַע מֵהֶם כְּלוּם. אַךְ יֵשׁ לְהִסְתַּפֵּק (קטו) בְּ'מְצֹאת' הָרִאשׁוֹן שֶׁדַּיְנוּ לְהִיוֹת חָסֵר, וּכְתָבוֹ מָלֵא, וּמָחַק אַחַר כָּךְ הַוָּי"ו, אִם מוֹעִיל אֲרֵיכַת הַצַּדּ"י"ק לְמַטָּה אַחַר כָּךְ אוֹ דַּיְלְמָא כָּל עוֹד שֶׁאֵינוֹ מַאֲרִיךְ הָאוֹת לְמַעְלָה נֶחְשָׁב כִּשְׁנֵי תֵּבוֹת אַף עַל פִּי שֶׁסְּמָכָהּ מִלְּמַטָּה. וְכֵן 'נֹתֵן' שֶׁמִּשְׁפָּטוֹ לִהְיוֹת חָסֵר, וְכֵן 'הוֹצֵאתָ', אִם כָּתְבוֹ מָלֵא בְּיוּ"ד בֵּין צַדּ"י"ק לְאָל"ף, בְּכָל אֵלּוּ יֵשׁ לְהִסְתַּפֵּק אִם יֵשׁ לָהֶם תִּקּוּן בְּהַאֲרִיךְ הָאוֹת שֶׁלְּפָנָיו לְמַטָּה. וּמִכָּל מָקוֹם כָּל שְׁנִּרְאֶה כְּשְׁתֵּי תֵּבוֹת פְּסוּלָה. אֲבָל אִם בְּתִחִלַּת הַכְּתִיבָה מַמְשִׁיךְ (קטז) רֶגֶל הַתַּחְתּוֹן שֶׁל הַנּוּ"ן וְהַצַּדּ"י וְכוֹתֵב הָאוֹת הַסָּמוּכָה לְתוֹכָהּ, כְּגוֹן 'פְּנֵי' אוֹ 'אַרְצִי', כָּשֵׁר, כֵּיוָן דִּבְתַחֲבָה אַחַת נִכְתְּבוּ. וּמִכָּל מָקוֹם לְכָתְחִלָּה אֵין נָכוֹן לַעֲשׂוֹת כֵּן לְהַבְלִיעַ אוֹת בְּתוֹךְ אוֹת, א[כִּי יֵשׁ מַחְמִירִין בָּזֶה: **כד** (קיג) **הַגָּרוּר.** הַגָּרָר מִקְרֵי כְּשְׁגָּרְרוֹ מְשֻׁנְתָּבַּשׁ, וְהַמֹּחַק מִקְרֵי כְּשְׁמֹחֲקוֹ בְּעוֹדוֹ לַח. וּמַה שֶּׁכָּתַב 'וְלֹא יִמְחֹק', עֲצָה טוֹבָה קָא מַשְׁמַע לָן. וְעַיֵּן בִּפְרִי מְגַדִּים (א"א ס"ק לד) שֶׁכָּתַב דְּאִם יִשְׁאַר שׁוּם רֶשֶׁם דְּיוֹ, אֲפִלּוּ בְּדַיֵּעֲבַד יֵשׁ חֶשְׁשׁ בָּזֶה, וַאֲפִלּוּ תֵּבָה בְּעַלְמָא דְּלֹא אָזְכָּרָה אָסוּר לִכְתֹּב עַל מָקוֹם זֶה: **כה** (קיד) **כָּל אוֹת וְכוּ'.** סָעִיף זֶה יְבֹאַר בּוֹ דִּין שֶׁלֹּא כְּסִדְרָן, וְעִנְיָנִיו אֲרֻכִּין וְאָכְלל בְּקָצָרָה. בְּדִין זֶה יֵשׁ בּוֹ שִׁלְשָׁה פְּרָטִים: [א] אִם יֵשׁ קִלְקוּל בְּאֵיזֶה אוֹת, בֵּין שֶׁנַּעֲשָׂה זֶה בְּעֵת הַכְּתִיבָה אוֹ שֶׁנַּעֲשָׂה לְאַחַר הַכְּתִיבָה [פְּרִי מְגַדִּים בְּפָתִיחָה (סוף הסימן ד"ה כללא דמילתא)], אִם נִרְאֶה לְעַיִן כָּל שֶׁאֵין צוּרָתוֹ עָלָיו, כְּגוֹן יוּ"ד שֶׁחָסַר לוֹ רַגְלוֹ הַיְמָנִי אוֹ שִׁי"ן שֶׁחָסַר לוֹ צוּרָתוֹ עָלָיו, כְּגוֹן יוּ"ד שֶׁחָסַר לוֹ רַגְלוֹ הַיְמָנִי אוֹ שִׁי"ן שֶׁחָסַר לוֹ זָה אֵין תְּמוּנָתוֹ עָלָיו, אֲפִלּוּ אֵין נִדְמֶה מִשּׁוּם זֶה לְאוֹת אַחֵר, וְכָתַב לְפָנָיו, לֹא מְהַנֵּי לֵיהּ שׁוּם תִּקּוּן, וַאֲפִלּוּ אִם אֵרַע שֶׁהַתִּינוֹק קָרָאוֹ לְאוֹת, אֲפִלּוּ הָכִי פָּסוּל מִשּׁוּם שֶׁלֹּא כְּסִדְרָן. וְכָל שֶׁכֵּן אִם עַל יְדֵי קִלְקוּלוֹ וְחִסָּרוֹנוֹ נִדְמֶה לְאוֹת אַחֵר, כְּגוֹן דָּל"ת דּוֹמֶה לְרֵי"שׁ, אוֹ בֵּי"ת דּוֹמֶה לְכָ"ף, אוֹ חֵי"ת שֶׁכָּרְגָל שְׁמֹאלוֹ יֵשׁ הָפְסֵק בֵּין הָרֶגֶל לְהַגַּג וְנִרְאֶה כְּהַ"א, אוֹ צַדִּי"ק שֶׁיֵּשׁ בּוֹ הָפְסֵק בְּמָקוֹם נְגִיעַת הַיּוּ"ד לַעֲצָמוּתוֹ וְנִרְאֶה לְעַיִן כֹּל כִּיוּ"ד וְנוּ"ן, וְכָל כְּהָאי גַּוְנָא, שֶׁאֵין מַשְׁגִּיחִין עַל הַתִּינוֹק וְלֹא מְהַנֵּי לֵיהּ תִּקּוּן. [ב] אִם עַל יְדֵי קִלְקוּלוֹ וְחִסָּרוֹנוֹ לֹא נִפְסַד מִצּוּרָתוֹ לְגַמְרֵי, כְּגוֹן שֶׁיֵּשׁ הָפְסֵק דַּק (קיו) בְּאֶיזֶה אוֹת בְּאֶמְצָעוֹ וַעֲדַיִן עִקַּר צוּרָתוֹ עָלָיו, אוֹ כְּגוֹן שֶׁלֹּא הָיוּ הַיּוּדִ"ין שֶׁעַל הָאַלְפִּי"ן וְהַשִּׁינִי"ן וְרֶגְלֵי הַתָּוִי"ן נוֹגְעִים בְּגוּף הָאוֹת, אִם תִּינוֹק דְּלֹא חַכִּים וְלֹא טָפֵשׁ מַכִּירָם, אַף דְּלֹא מִתְכַּשֵּׁר הָאוֹת עַל יְדֵי זֶה מִשּׁוּם דְּאֵין צוּרָתוֹ עָלָיו בְּשִׁלְמוּת, עַל כָּל פָּנִים מְהַנֵּי זֶה דְּנִשְׁאַר עָלָיו עִקַּר צוּרָתוֹ לְעִנְיַן שֶׁיְּהֵא מַתָּר לְתַקְּנוֹ וְלֹא יִקָּרֵא שֶׁלֹּא כְּסִדְרָן. [ג] וְיֵשׁ עוֹד אֹפֶן שְׁלִישִׁי, שֶׁאַף עַל פִּי שֶׁעִקַּר צוּרָתוֹ יֵשׁ עָלָיו וְתִינוֹק קוֹרְאוֹ לְאוֹת, אֲפִלּוּ הָכִי לֹא מְהַנֵּי לֵיהּ שׁוּם תִּקּוּן. כְּגוֹן אוֹת שְׁנִּפְסַל בְּאֵיזֶה דָּבָר, (קיו) שֶׁתִּקּוּנוֹ הוּא לִגְרֹר מִקְצָתוֹ וּלְכָתְבוֹ מֻחְדָּשׁ [כְּגוֹן רֶגֶל הַהֵ"א וְהַקּו"ף שֶׁנִּגְּעוּ לְמַעְלָה אֲפִלּוּ נְגִיעָה דַּקָּה כְּחוּט הַשַּׂעֲרָה, שֶׁתִּקּוּנוֹ הוּא לִגְרֹר כָּל הָרֶגֶל וּלְכָתְבוֹ מֻחְדָּשׁ, דְּלֹא מְהַנֵּי לֵיהּ הַפְרָדָה בְּעַלְמָא מִשּׁוּם חַק תּוֹלוֹת, וְכֵן נָגַע רֶגֶל הָאָל"ף בְּגַג הָאָל"ף וּכְהָאי גַּוְנָא, וְכַנַּ"ל בְּסָעִיף י"ח], וְאַרַע שֶׁקָּדַם תִּקּוּנוֹ כָּתַב לְפָנָיו, בָּזֶה לֹא יָצִיר שׁוּם תִּקּוּן דְּהָא צָרִיךְ לִגְרֹר כָּל מַה שֶּׁנִּכְתַּב בְּפָסוּל, וְאִם כֵּן מַה שֶּׁמְּתַקְּנָהּ אַחַר כָּךְ הָוֵי שֶׁלֹּא כְּסִדְרָן. וְעַתָּה נַתְחִיל לְכָאֹר בְּעִזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ אֶת הַסָּעִיף: **כָּל אוֹת שֶׁהִיא כְּתוּבָה וְכוּ'.** (קטו) **וְאֵין צוּרָתָהּ עָלֶיהָ.** פֵּרוּשׁ, שֶׁנִּרְאֶה לְעַיִן כֹּל שֶׁאֵין צוּרָתָהּ עָלֶיהָ כְּלָל. וְאַף דִּכְנָגְעָה רֶגֶל הָאָל"ף בְּגַג הָאָל"ף אוֹ פְּנֵי הָאָל"ף אוֹ בְּגַגּוֹ אוֹ רֶגֶל הַ"א וְקו"ף הַנּוֹגְעִין לְמַעְלָה, נִכָּר עָלָיו עַדַיִן עִקַּר צוּרַת הָאוֹת וְתִינוֹק יִקְרָאֶהוּ לְאוֹת, אֲפִלּוּ הָכִי כֵּיוָן שֶׁפְּסוּל זֶה אֵין תִּקּוּנוֹ כִּי אִם עַל יְדֵי גְּרִירַת כָּל מַה שֶּׁנַּעֲשָׂה בְּפָסוּל, וְכַנַּ"ל בְּסָעִיף י"ח, מִמֵּילָא נִתְבַּטֵּל צוּרָתוֹ לְגַמְרֵי, וְאִם יְתַקְּנֶנּוּ אַחַר כָּךְ הָוֵי שֶׁלֹּא כְּסִדְרָן: (קטז) **רֶגֶל הָאָל"ף.**

שַׁעַר הַצִּיּוּן

(קיג) בַּיִת יוֹסֵף (ד"ה וכתב ר"י וכו' וכשכא): (קיד) מֻגָּן אַבְרָהָם (ס"ק לג) בְּשֵׁם הָרַדְבַּ"ז (סי' א' קנג): (קטו) בַּיִת יוֹסֵף (שם): (קטז) מֻגָּן אַבְרָהָם (שם): **כה** (קיד) פְּרִי מְגַדִּים בְּאֶשֶׁל אַבְרָהָם (ס"ק לח): (קטו) בַּיִת יוֹסֵף (ד"ה וס"ש ואם נדבקו): (קטז) פְּרִי מְגַדִּים בְּפָתִיחָה (סוף הסימן ד"ה כללא דמילתא):

לִיקוּטֵי דִּבְרֵי הָרַב: א] ובשו"ע הרב (סל"ו) כתב דכשר, ובלבד שלא ימשוך יותר מדאי, ואם המשיך יותר מדאי כדי למלאות השיטה יש להסתפק אם כשר, ויש להראות לתינוק כמו שעושין בכל אות שיש בו ספק.

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah